

APRÓ IRÁSOK.

ESTE.

DE JÓ ÍGY egyedül, homályban, csendben, este. Csak a sápadt arckép világít a falon, az óra ketyeg, s az eltűnő idő lila párája fekszik a légben. Oh, öreg arckép.

*

Nagyanyám, te csendes, törékeny, kis öregasszony, mondd, milyen titkot, milyen fájdalmat hordtál csodálatos, beteg lelkedben, hogy a régi délutánok szürke ködében annyi szeretetet pazaroltál rám, szomorú szemeid könnyes, nagy jószágát, bús, bolond szíved kiömlő aranyát, királynői tékozló kézzel?

*

18... februárius. Nagy maskara-bál az öreg, vidéki kastélyban. Kecses dámák és hajbókoló gavallérok járják a táncot. A zene száll; körüllegi az oszlopokat és boltíveket, betölti a kristályokat, visszhangra lel a csillogó italban és szemekben, rózsaszínű mámorával ráfekszik az agyra, aztán kimenekül az erkélyeken át a nagy téli éjtszakába.

S a kis Pierette is beleszédült az ünnep részeg frenézisébe. A márki még mindig vele van. A márki, akinek kilétét álorca fedi, s aki finoman ívelt, graciózus mondatokat suttog neki, csodálatos dolgokat pompáról s fényről, szép markizekről az azúr ég alól és örök ragyogásról. A márki, aki szellemesen és könnyedén beszél, s akinek lágy szavai mögött halk menüettek zenéje zsong, a déli nap trubadurjainak finom költészete.

A kis Pierette szívét édes boldogság szorongatta. Valami távoli, nagyszerű élet lehellete bársonyos melódiákban tüzelte a lelkét. Kimentek az erkélyre. Bent keringtek a tarka párok, s a zene kiszűrődő foszlányai, a márki lázas, forró csókja, a fekete, mély télvégi éjtszaka a kis Pierettet az álom öntudatlan révületébe ringatta. És a régi, csilgaltalan, feledett, estelen nagy meddő vágyak indultak útnak.

*

Pierette — nevezzük őt röviden így, — már egy esztendeje jegyben járt Ivánnal. Szerette. És Iván is szerette a kis, furcsa virágot, az ő vad, pogány szerelmével és széles, duhaj ölelésével. De ő magyar

volt, bolond, sötéttüzű szemekkel és kuruc kedvvel. Magyar volt, dacos, büszke úr, apái döllyfős homlokával. És Pierette ment vissza hozzá. Visszavitte sűrű, táncoló turáni vére és a szerelme. A halkszavú orchideák és ragyogó iriszek napnyugati dalát pedig örökre visszazárta fojtott álmai közé.

*

Nagyanyám, te különös, bús, okos öregasszony, úgy-e valami fáradt, fakult vágyat hordtál szívedben, néma, béna fájdalommal, hogy a ködös, régi délutánokon annyi mérhetetlen sok szeretetet pazaroltál kis unokádra, királynői tékozló kézzel?

*

Vége a csendnek. S az öreg, sápadt arckép is kialszik. Nem hallom az óra ketyegését. De rossz így egyedül, hangos, lármás nappalon, emberek közt.

PJETR.

Pjetrovics Pjetr Pál jól megfogalmazott elvekre építette életét, s még talán ma is egykedvűen róná utait — nem gondolva sárral és viharral, — ha Hafiz, a csirizbe áztatott pergamentek ferdeszemű ördöge bele nem kontárkodott volna a Sorsok könyvébe. De Hafiz valaha diák volt Sztambulban — s mint mondják, — egy részeg éjjelen a Sátán tintát lopott ereibe vér helyett — azóta itt él, Boriszovban, rozzant konyháján, nappal az ósdi könyveit foldozza, éjtszaka pedig egy kupából iszik Luciferrel s verset ír.

*

Muratsky Andrej beszélte el nekem ezt a történetet s ő komoly és derék férfiú — miért kételkednénk hát benne?

*

Mondom, Pjetrovics Pjetr nyugodt és megelégedett polgára volt Boriszovnak és sokan dicsérték szép énekéért is, mert az öreg templom fehér és vastag falai minden ünnepen hallhaták erős, zengő hangját.

Estelen néha együtt volt a cimborákkal. Más nem is kellett volna neki, s hogy Hafiz egyszer megirigyelte kis boldogságát, — ki tehet róla?

Előtte való nap — ezt biztosan tudom — az ördög keverte a kártyát és töltötte a bort, így történhetett meg, hogy a második sornál elfulladt az éneke s a könyvet reszkető kezéből a templom hideg kövére ejtette. — Semmi — mondta, — semmi — és megdöbbsent. A zsoldáros könyvet még az anyja adta neki egy régi délutánon s ő most riadtan nézte a szertehulló lapokat. — Hafizhoz viszem — gondolta magában — ügyes fickó, majd összefűzi, — és erős lélekkel kezdett imádkozni, hogy elűzze magától a képzelet eleven és gonosz manóit.

*

Pjetrovics Pál hosszasan nézegette a könyv határozott vonalú, új fedelét. Hafiz nem fogadta el a pénzt. Pjetor — mondotta, — a charkis-gyökér nedve kiszívta a papírból az idők rovását, de a zsoldárok és imák versei között, amit te nem látsz, vörös betűkkel írva, ott maradtak a bűneid : az életed.

— Ne mondd ezt, erényeink is vannak.

— Úgy is nevezheted. Ördög vagy Isten lakik benned : mindegy, ha nem ismered őket. És csak kiáltsd az éneked, fehér falak közt fakó szavakat, a templom is majd egyszer kiürül, meglásd másképp zeng majd a hangod s a régi könyved új lesz. Te csak az ósdi verset mormolod, nem hallod?, mást mond a zsoldár, valahol mélyen a nagy Ritmus zúg, kopott kótádban is ez áll, olvass belőle. Ilyen az életed. Nem hittél a csodákban és elsuhant melletted az Isten is, a Nagy, a Szép, az Igaz belevesztek hétköznapjaid fullasztó szürkeségébe.

— Megyek, Hafiz.

— Vigyázz a könyvre, Pjetrovics Pál és őrizd tovább a bűneid, mert ha egyszer eladod őket az ördögnek, téged is elvisz.

*

Hóbortos diák és könnyelműen bánik a szavakkal — ismételte Pjetr, de valami nehéz félelem feküdt a szívére. Harmadnap ötlött eszébe, hogy a folyóba dobja a könyvet. Nem tehet másként. És a sötét éjjelen a Berezina hídján egy fekete alak meredt a vízre. Valami imakönyv-félét szorított görcsös ujjai között és befelé néző szemei előtt riadt lángok táncoltak. A folyó is zenélt ; az örvénylő, piszkos habok közül a Diák sápadt, csontos arca bontakozott ki, lassan és ellenállhatatlanul. Furcsa, szürke szemeiből talán a pokol félelmetes tüze világított, vonásai vigyorgó álarccá torzultak és piros fáklyájával Pjetrovics Pjetr lelkének ijesztő mélységeit gyujtogatta. És jöttek sorra a letarolt órák, a percek kacagó fantómjai, elébe hordták életét. Máglyát raktak a napok meddő rőzséjéből és eljött, aki valaha élt, a Gyermekek is. Felszakadtak régi, fojtott kérdések és tikkadt sebek. Csak egy szikra gyulladt fel a kétségek izzó aknáiban, életének Potemkin vára alatt. Zúgott, tombolt a folyó s lázas ölére hívta az embert. A tompa, kúsa mámor aztán elfeküdt. Valahol egy részeg paraszt röhögött, a párka is elvágta fonálát s az ördög rőt-bíbor köpenyével lassan bevonta a végtelen, ködös horizontot.

*

Pjetrovics Pjetr Pált reggel holtan találták az ágyán s az öreg imakönyve — amelyet még az anyjától kapott, — nem volt sehol.

*

Mondom, Muratsky Andrej beszélte el nekem ezt a történetet egy este, — a kései ősz borzongatta akkor a reszkető fákat, — így mondta, ahogyan leírtam s őt igazmondónak ismerik, — de, úgy-e az is megeshet, hogy csupán a tüzes bor tréfálta meg őt ily ostoba álommal.

KETTEN AZ ISKOLAPADBAN.

A tompa, nyomott délelőttön — emlékszem, — ott ültünk, kisdíákok a kopott fapadokban, hangtalanul és hipnotikusan a tanárunkra meredve s a levegőben valami fojtott feszültség lebegett.

András feladta Kendét — ez történt, — mert ellopta a füzetét, hogy a házi feladatot lemásolja. Kendére már régen haragudott, én bizony nem tudom, miért — és most, hogy az egész latin óra alatt hasztalan kereste az irkát, a dühtől kótyagos fejével odaállt a tanár elé vádaskodni.

Ádám már két esztendeje András mellett ült, — most túlzott buzgósággal jegyezte az előadást. Jóbarátok voltak mindig és Ádám is tisztában volt a spiclikedés következményeivel. Az óra azonban, végtelen hosszúra látszott nyúlni.

— Hiszen meg lehet érteni — gondolta Ádám, — az az undok Kende is oka, András tulajdonképpen nem hibás, — de mikor a tízpercben egy kis csoportnak is ezt magyarázta, Kogutka felháborodva torokolta le, jellemtelen spicli társaságot emlegetve. Kogutka egyébként a futball-csapat kapitánya és az osztály egyik vezető fő-potentáta volt.

— Nem úgy értem — próbálta magyarázni Ádám, de azok már ott hagyták őt. S a csúf téli reggelen valami nagy hidegség csapta meg a szívét, idegen lett egyszerre a folyosó is és fullasztó a levegő.

Andrással már senki sem állt szóba. Gyámoltalanul és zavartan majszolta a vajaskenyérét, mikor észrevette az ablaknál álló barátját. — Ádám! — indult feléje.

A folyosó népe kezdett lassan betódulni a tantermekbe. Kogutka megbélyegző szavai mögött pedig sötét és ijesztő fenyegetés rejtőzött.

Csak egy pillanatig habozott Ádám, aztán megfordult és anélkül, hogy Andrásra nézett volna, elindult az osztály felé.

*

A következő két óra gyilkos idegmunka volt mindenki számára. Ádám kétségbeesetten bámulta a tanár egykedvű arcát, hadonászó kezét és bámulta értelmetlen, összefüggéstelen szavait is. — A személytelen igék . . . a személytelen igék . . . azért nem kellett volna mindjárt spiclikedni — erőszakolta gondolatai kúszva káoszába — ezt nem lett volna szabad tennie, ő félreismerte Andrást.

Mereven nézte a tábla furcsa, szivacs-rajzolta foltjait. A tanár hangja egy pillanatra megakadt, valaki hátul leejtett egy tolltartót, ő is gépiesen nézett vissza s a ceruzáját vadul szorította a kezében.

Csönd volt. Aztán lassan minden elkezdett forogni, keringeni a szeme előtt, az egyhangú mondatok, a zöld, rideg katedra s a lelke felkavart, ijedt zakatolása ütötték tovább a másodpercek pergő-béna ritmusát.

*

Zajosan özönlött ki a gyerek-népség a nagy kapun. A szertelen, ideges tolongásban a készülődő események szenzációja hullámozott. A vára-kozás szorongató narkotikuma bizsergett az erekben. S a kis téren ítéletet tartottak: meghógolyózták az árulkodót. Megverten, kitaszítottan állt András a nagy hóban, hidegben, eltépett ruhájában és szét-szórt könyvei között, de sírás még sokáig nem jött a szemére.

Ádám pedig riadt lélekkel menekült utcáról-utára, az ijesztő félelem elől: nincs kegyelem és megbocsátás, — s a szívében a nagy egyedüllét döbbenetes kopársága terpeszkedett.

*

Oh, nem eddig van a mese, emberek, — Ádám és András is megbékéltek egyszer, — mert nincs örök harag és gyűlölet; se jó, se rossz, se végtelen és megfellebbezhetetlen igazság nincsen, — csak vágat velünk sorsunk bolond szekere, zakatol a kerék és a vérünk életünk zajló ütemén s ki tudja, hol járunk, ha olykor néző két szemünk a napra mered.

Otlík Géza.

FELELŐSSÉG.

*Ó Istenem, minő szabad vagyok,
Mióta szolgád lettem!*

*Látom a felhőt a világ felett,
Komoly, szép felhőt, fekete-aranyban
Borongani felettem.*

*Ó drága felhő, gazdag és nehéz:
Szent Felelősség,*

*Nemességemnek boldog pergamenje!
Komoly szárnyaddal megárnnyékozod
Az Isten szabad-harcos hőstét.*

*Látom, hogy ül feletted angyal, ördög,
Kezükbe tábla,*

*Szívembe mélyed csillagos szemük,
Íróvesszőjük fölemelve függ:
Tettemre vára.*

*S ha ellőtte a tettet idegemről
Az Akaratnak íjja:*

*Egy szellemkéz rovásra mozdul,
És ha akarta az Akaratot,
Az angyal boldogan írja.*

*Ha meg a tettnek írott útja ellen
Visszát akartam:*

*Rója rovását a Gonosz vesszője,
És írás kél a fellej sátorában
A testvér angyali karban.*

Sík Sándor.